

Simone de Beauvoir

De onafscheidelijken

ROMAN

Vertaald uit het Frans door
Martine Woudt

*Met nawoorden van
Sylvie Le Bon de Beauvoir
en Bregje Hofstede*

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER



Zaza in 1928

Voor Zaza

*Als ik vanavond tranen in mijn ogen heb,
is dat dan omdat u dood bent of omdat ik zelf leef?
Ik zou dit verhaal aan u moeten opdragen,
maar ik weet dat u nergens meer bent en
ik spreek hier tot u middels een
literaire kunstgreep. Overigens is dit niet echt
uw verhaal, maar louter een verhaal
dat op ons is geïnspireerd.
U was niet Andrée, ik ben niet deze Sylvie
die in mijn naam spreekt.*

Hoofdstuk 1

Op mijn negende was ik een heel braaf meisje. Dat was ik niet altijd geweest: in mijn vroegste kinderjaren bezorgde de tirannie van volwassenen me zulke heftige woedeaanvallen dat een tante van me ooit serieus zei: ‘Sylvie is bezeten door de duivel.’ De oorlog en het geloof brachten me tot rede. Ik gaf onmiddellijk blijk van een voorbeeldige vaderlandsliefde door een celluloid ‘made in Germany’-pop, waar ik trouwens niet zo dol op was, kapot te trappen. Er werd me verteld dat het van mijn goede gedrag en mijn vroomheid afhing of God Frankrijk zou redden: ik moest wel iets doen. Met andere meisjes samen liep ik zwaaiend met vaandels en zingend door de Sacré-Cœurbasiliek. Ik begon verwoed te bidden en kreeg er schik in. Eerwaarde Dominique, die godsdienstleraar was op het Adélaïdecollege, moedigde mijn vrome toewijding aan. Gekleed in een tulen jurk, met een mutsje van Iers kant op, deed ik mijn eerste communie; vanaf die dag konden ze me ten voorbeeld stellen aan mijn zusjes. Ik kreeg van de hemel gedaan dat mijn vader werd aangesteld op het ministerie van Oorlog, vanwege hartproblemen. Toch was ik die ochtend enorm opgewonden: het nieuwe schooljaar begon. Ik popelde om de school,

de lesuren plechtig als missen, de stilte van de gangen en de vertederde glimlach van de juffrouwen weer terug te vinden. Ze droegen lange rokken en hooggesloten bloezen, en sinds een deel van het gebouw in een ziekenhuis was veranderd, kleedden ze zich vaak als verpleegsters. Onder hun witte, rood bevlekte hoofddoekjes leken ze wel heiligen, en ik was aangedaan wanneer ze me aan hun borst drukten.

Ik at haastig de soep en het grijze brood die in de plaats waren gekomen van de chocolademelk en de brioches van voor de oorlog, en wachtte ongeduldig tot mama klaar was mijn zusjes aan te kleden. We droegen alle drie een hemelsblauwe jas, gemaakt van echt officierslaken en volgens precies dezelfde snit als militaire kapotjassen. ‘Kijk, er zit zelfs een rugceintuurtje op!’ zei mama tegen haar bewonderende of verbaasde vriendinnen.

Toen we het huis uit gingen, nam mama de twee kleintjes bij de hand. We liepen stilletjes langs café De Rotonde, dat onlangs met veel tumult onder ons appartement was geopend en dat, zei papa, een defaitistenhol was. Het woord intrigeerde me. ‘Dat zijn mensen die in de nederlaag van Frankrijk geloven,’ legde papa me uit. ‘Ze zouden ze allemaal moeten fusilleren.’ Dat begreep ik niet. Geloven wat je gelooft doe je niet expres: kun je worden gestraft omdat

je bepaalde ideeën in je hoofd krijgt? De spionnen die vergiftigde snoepjes aan kinderen uitdeelden en degenen die in de metro Franse vrouwen met giftige naalden staken, verdienden natuurlijk de dood. Maar van de defaitisten wist ik het niet. Aan mama probeerde ik het niet te vragen: zij antwoordde altijd hetzelfde als papa.

Mijn zusjes liepen niet snel, het hek langs het Luxembourg leek me eindeloos. Ten langen leste ging ik de deur van de school door en liep ik de trap op, vrolijk zwaaiend met mijn schooltas vol nieuwe boeken. Ik herkende de ijle geur van ziekte die zich vermengde met de geur van boenwas in de pas gewreven gangen; surveillantes omhelsden me. In de garderobe vond ik mijn klasgenoten van het vorige jaar terug. Ik was met geen van hen in het bijzonder bevriend, maar ik hield van het lawaai dat we met z'n allen maakten. In de grote hal treuzelde ik voor de vitrines vol oude, dode dingen die bijna klaar waren met hun tweede stervensproces: de opgezette vogels verloren hun veren, de gedroogde planten vielen uit elkaar en de schelpen werden dof. De bel klonk en ik ging het Sint-Margrietlokaal binnen; alle klaslokalen leken op elkaar. De leerlingen gingen rond een ovale, met zwart kunstleer beklede tafel zitten, met de leerkracht aan het hoofd. Onze moeders namen achter ons plaats en hielden een oogje op ons terwijl

ze bivakmutsen breiden. Ik liep naar mijn kruk en zag dat de plaats naast me werd bezet door een onbekend meisje: een brunette met holle wangen, die me veel jonger leek dan ik. Ze had donkere, glanzende ogen waarmee ze me nadrukkelijk aankeek.

‘Bent u de beste leerling?’

‘Ik ben Sylvie Lepage,’ antwoordde ik.

‘Hoe heet u?’

‘Andrée Gallard. Ik ben negen. Ik zie er kleiner uit, maar dat komt doordat ik ernstige brandwonden heb gehad en niet erg gegroeid ben. Ik moest een jaar stoppen met school, maar mama wil dat ik mijn achterstand inhaal. Kunt u me uw schriften van vorig jaar lenen?’

‘Ja,’ zei ik.

Andrées zelfverzekerdheid en haar snelle, duidelijke manier van praten brachten me van mijn stuk. Ze keek me wantrouwig aan. ‘Het meisje naast me zei dat u de beste leerling bent,’ zei ze, met een knikje naar Lisette. ‘Is dat zo?’

‘Ik heb vaak het hoogste cijfer,’ antwoordde ik bescheiden.

Ik nam Andrée in me op. Haar donkere haar viel heel steil rond haar gezicht, ze had een inktvlek op haar kin. Je ontmoet niet elke dag een meisje dat ernstige brandwonden heeft gehad, ik had haar een heleboel vragen willen stellen, maar juffrouw

Dubois kwam binnen, haar lange jurk sleepte over de vloer. Het was een felle, besnorde vrouw voor wie ik veel ontzag had. Ze ging zitten en riep onze namen af. Bij Andrée keek ze op. ‘En, meisje, voelen we ons niet al te verlegen?’

‘Ik ben niet verlegen, juffrouw,’ antwoordde Andrée rustig. Ze voegde er vriendelijk aan toe: ‘U bent trouwens niet iemand om verlegen van te worden.’

Juffrouw Dubois aarzelde even, glimlachte toen onder haar snor en ging verder met de namen.

Het uitgaan van de lessen verliep volgens een vast ritueel. Juffrouw ging in de deuropening staan, ze schudde iedere moeder de hand en kuste ieder kind op het voorhoofd. Ze legde haar hand op Andrées schouder. ‘Hebt u nooit op school gezeten?’

‘Nee. Tot nog toe werkte ik thuis, maar nu ben ik te groot.’

‘Ik hoop dat u in de voetsporen van uw oudere zus treedt,’ zei juffrouw.

‘O! We zijn heel verschillend,’ reageerde Andrée. ‘Malou lijkt op papa, ze is dol op wiskunde, ik houd meer van literatuur.’

Lisette gaf me een por met haar elleboog. Je kon niet zeggen dat Andrée onbeleefd was, maar ze had niet de gepaste toon om met een leerkracht te praten.

‘Weet u waar de studiezaal voor de externe leerlingen is? Als u niet meteen wordt opgehaald, moet u

daar zolang gaan zitten,' zei juffrouw.

'Ik word niet opgehaald, ik ga alleen naar huis,' zei Andrée. Snel voegde ze eraan toe: 'Mama heeft het doorgegeven.'

'Alleen?' vroeg juffrouw Dubois. Ze haalde haar schouders op. 'Nou ja, als uw moeder het heeft doorgegeven...'

Ze kustte mij op mijn beurt op mijn voorhoofd en ik volgde Andrée naar de garderobe. Ze trok haar jas aan: een minder originele jas dan de mijne, maar wel een heel mooie, van rood ratiné met vergulde knopen. Ze was niet van de straat, hoe kon het dat ze alleen naar buiten mocht? Was haar moeder niet op de hoogte van het gevaar van de vergiftigde snoepjes, van de giftige naalden?

'Waar woont u, Andréetje?' vroeg mama toen we met mijn zusjes de trap af liepen.

'Rue de Grenelle.'

'Mooi! Dan lopen we met u mee tot de boulevard Saint-Germain,' zei mama. 'Dat is onze route.'

'Met plezier,' zei Andrée, 'maar doet u geen moeite voor mij.'

Ze keek mama ernstig aan. 'Begrijpt u, mevrouw, we zijn met zeven broertjes en zusjes. Mama zegt dat we moeten leren ons zelf te redden.'

Mama knikte, maar ze keurde het zichtbaar af. Zodra we op straat waren, vroeg ik aan Andrée:

‘Hoe had u brandwonden opgelopen?’

‘Bij het aardappels poffen op een kampvuur. Mijn jurk vatte vlam en mijn rechterdijbeen raakte tot op het bot verbrand.’

Andrée maakte een ongeduldig gebaartje, die oude geschiedenis verveelde haar.

‘Wanneer kan ik uw schriften zien? Ik moet weten wat er vorig jaar is behandeld. Vertel me waar u woont, dan kom ik vanmiddag bij u langs. Of anders morgen.’

Ik keek mama vragend aan. In het Luxembourg mocht ik niet spelen met meisjes die ik niet kende.

‘Deze week kan het niet,’ zei mama gegeneerd. ‘We zullen het zaterdag wel zien.’

‘Goed. Dan wacht ik tot zaterdag,’ zei Andrée.

Ik keek hoe ze de boulevard overstak, in haar jas van rood ratiné. Ze was echt heel klein, maar ze liep met de zelfverzekerdheid van een volwassene.

‘Je oom Jacques kende Gallards die waren aange-trouwd bij de Laverignes, familie van de Blanchards,’ zei mama dromerig. ‘Ik vraag me af of het dezelfde familie is. Maar het lijkt me dat nette mensen een meisje van negen niet over straat zouden laten lopen.’

Mijn ouders bespraken langdurig de verschillende takken van de verschillende families Gallard waar-over ze op de een of andere manier hadden gehoord.